

középkori lakosainak építményei, házai, kemencéi is jórészt az árkok vonalán voltak megfigyelhetők: így például egy 20 m²-es felületen közel 16 kemence maradványait tártuk fel. A belső, É-i árok vonalát a dombtetőn egy szélesebb „bejárati” rész (kapu?) szakította meg (1/1. és 1/3. árok); míg a külső, D-i árokvonal folyamatos volt (2/2.).

A lelőhelyen a legkorábbi időszakot egy, a középső rézkori Balaton-Lasinja-kultúrához sorolható temetkezés maradványai jelentik.

A bronzkori objektumok az árkok mindkét oldalán megtalálhatók. A kora bronzkor kezdetén a Somogyvár-Vinkovci kultúra szórványos nyomait a lelőhely Ny-i lejtőjén illetve a domb aljában amorf, csekély foltokban, valamint néhány szabályos gödörben figyelhetjük meg. A Ny-i lejtős területen valamint a dombtetőn jelennek meg elsősorban a Kisapostag-kultúra, majd kissé később a korai és klasszikus dunántúli mészbetétes edények kultúrájának szórványos települési objektumai: kerek, ívelt oldalú és méhkas alakú gödrök.

A lelőhely őskori történetét egyértelműen a késő bronzkor-kora vaskori megtelepedés határozta meg. Ekkor alakították ki az É-i irányban ívelődő két fő árkot és a vele párhuzamosan futó kisebb árkokat. Az árkok funkciója egyelőre nem tisztázott, mivel a feltárás során késő bronzkori objektumokat, gödröket és földbe mélyített négyszögletes házakat egyaránt találtunk az árkokon kívül és belül is.

A kettős árok történetének végső fázisát jelzik a vaskorban megtelepedő kelták. A belső, É-i árok egy hosszú szakaszán jelentős kelta kori hulladékgödröket figyelhetünk meg. A külső D-i árkon pedig egy jelentős kelta edényégető műhely maradványait tártuk fel. A kelta kori leletek, igaz kisebb intenzitással, de az árok teljes szakaszán, azok legfelső betöltésében megfigyelhetők voltak. A kelta kori (LT C–D) edényégető műhelyben egy nagyobb ovális munkagödörhöz egy patkó alakú, tapasztott felületű kemence, egy nagyobb kétosztatú, két fűtőjáratos rostélyos kemence, továbbá egy edénytöredékekkel teli hulladékgödör csatlakozott. Az árok közeli szakaszán korábbi három tapasztott felületű égető kemence és műhelygödör együttese került elő. Az egyedüli megmaradt rostélyos kemence mellett további rostélyos szerkezetű kemencék összetört maradványait is ugyanezen a szűk területen belül figyelhetjük meg. Az edényégető körzeten kívül, az árkok vonalától D-re lekerékített sarkú, téglalap alakú, földbe mélyített, cölöpszerkezetes házakat és kisebb-nagyobb tárológödröket figyeltünk meg.

A római kort a dombtetőn egy sorba rendeződve két nagyobb, földbe mélyített, lekerékített sarkú, téglalap alakú, cölöpszerkezetes ház és feltehetően hozzájuk csatlakozó tárológödrök jelzik. Ugyancsak a római korra utal a lelőhely Ny-i oldalán, a domb alján megjelenő szabályos kerek gödrökből álló sor. A feltárt lelőhelyszakaszon két sorba rendeződve 12 illetve 6 nagyobb kerek gödör feküdt. Mélységük átlagosan 1–1,5 m volt és a

gödrök alján már megjelent a talajvíz. A gödrök középső része jobban lemélyül. Emellett néhány gödörben ácsolt faszerkezetet, szabályosan lehelyezett lapos megmunkált termésköveket, illetve ezek kombinációjából álló köves- faszerkezetes kutakat sikerült megfigyelni. A konkrét példák alapján a gödrök alapvető funkciója víznyerés lehetett. Ennek céljából kevésbé jól kiépített egyszerű földkutak mellett köves víztisztító réteggel bíró kutakat és négyszögletesen ácsolt faszerkezetes kutakat is megfigyeltünk. A minimális leletanyag (téglatöredék, némi kerámiamorzsalék) egyelőre a kutak római kori datálását erősíti; biztosabb adatok a faszerkezetek elemzése után várhatóak. Ugyanezt a jelenséget a K-i oldalon nem figyelhetjük meg.

A római időszakot követően a népvándorlás korát négy, részben kirabolt csontvázas, K–Ny és Ny–K irányítású temetkezés jelzi. A sírok a Ny-i lejtőn egymástól távol, kettesével kerültek elő.

A lelőhelyen újabb jelentős megtelepedésre már az Árpád-korban, majd a középkorban került sor. A település maradványait földbe mélyített padlójú, lekerékített téglalap alakú házak és a hozzájuk csatlakozó kemenceműhelyek, továbbá hulladékgödrök jelentik. A kerámia és vassalak alapozású kemencék ritkábban egyesével, általában 2–3–5 tagú kemencebokrokat alkotva jelentek meg elsősorban a dombtetőn; közel 60 kemence maradványait tártuk fel.

A lelőhely feltárását a központi, magasabban fekvő területen a mély és széles árkok, az azok által metszett gödrök illetve az árkokra rétegződő kelta, római kori és Árpád-kori objektumok feltárása tette izgalmassá és a stratigráfia tisztázása érdekében valamint az árkokban található nagy földmennyiség kitermelése miatt idő- és munkaigényessé. Meg kell említenünk, hogy számtalan leletszegény illetve teljesen üres gödröt és két melléklet nélküli csontvázas temetkezést is feltártunk, melyek kormeghatározása így bizonytalan.

Konzulens: Kiss Viktória (MTA Régészeti Intézete). Munkatársak: Alstädler Zoltán, Farkas Zsuzsa, Horváth Anikó, Hrivnák Péter Pál, Keczei Judit, Korondán Zoltán, Polka Mónika, Skriba Péter, Tétényi Csaba, Varga Gyula, Zanati Balázs. A lelőhely feldolgozásában részt vesz az Archeodata 98 Bt.

KULCSÁR GABRIELLA

199. Ostffyasszonyfa határa

(Vas megye) B, LT, Á

2001. február 28-án négy fővel (két régész, egy geodéta, egy restaurátor) végigjártuk az iparvágány tervezett nyomvonalát, amely a ostffyasszonyfai vasútállomástól indul, avval párhuzamosan halad K felé, majd a falu felé vezető utat követi, Ny felől kerüli el az egykori hadifogoly temetőt, és a Pannónia Ringet, majd továbbhalad a magas part szélére, illetve a kavicsbánya irányába.

A nyomvonal déli fele szinte végig erdős területen halad, az út melletti rész valószínűleg az útépités és köz-

mű vezetékek kapcsán erősen bolygatott. A hadifogoly temető közelében egy mély fekvésű területen halad, semmilyen domborzati forma nem utal régészeti lelőhelyre, ez azonban nem azt jelenti, hogy az erdős rész kivágása és a humusz megbolygatása után nem akadunk egykori emberi településnyomokra.

Az iparvágány nyomvonala a kijelölés alapján nehezen követhető. A nyomvonal É-i harmada szántó területen halad végig. A hadifogoly temetőtől ÉNy-ra fekvő terület erősen gazos, ezen a területen nem tudtunk régészeti leleteket megfigyelni. A következő terület őszi vetésű, melyet a fiatal növényzet sűrűn fed, a szabad területeken nem figyelhető meg egykori emberi megtelepülés. A talaj öntésjellegű. A magaspárt széléhez közel homokos talaj van, le nem aratott kukorica és szántó van rajta. A szív alakú kettős dombháton őskori, bronzkori kerámia került elő. Kézrel formált edénytöredékek, peremek, szalagfültöredékek, a terület É-i és K-i felében bronzkori, vaskori (La Tène) és Árpád-kori kerámia került elő. A lelőhely kb. 200 m hosszú és csaknem 150 m széles.

FARKAS CSILLA

200. Óföldsők határa

(Csongrád megye) R, B, Sza, Á, Kö

2001. március 20. és október 30. között végeztük el az M43 autópálya nyomvonalának 3–35. km közötti szakaszának terepbejárását. A kutatási területet a megbízóval (Nemzeti Autópálya Rt.) egyetértésben 200 m széles sávban határoztuk meg, nem tekintettük feladatunknak a lelőhelyek teljes nagyságának meghatározását.

A 3. sz. földúttól keletre, a földút és a Kereszt-gát nevű sánc közötti területen egy dombháton rendkívül intenzív lelőhelyet találtunk (6–7. lh.). A nagy mennyiségű felszíni lelet rézkori, késő bronzkori, Árpád-kori és középkori településre utal. A Kéthalom-dűlőbe torkoló, É-D irányú dombháton közepesen sűrű lelőhelyet találtunk kora bronzkori, szarmata és Árpád-kori emlékanyaggal (8. lh.).

A munkában részt vettek Bende Lívia, Lőrinczy Gábor, Türk Attila régészek, a Móra Ferenc Múzeum régész technikusai, valamint szegedi régészhallgatók.

SZALONTAI CSABA

201. Ópusztaszer, Szermonostor

(Csongrád megye) Á

A 2001. július 4-től október 5-ig tartó ásatási szezon ideje alatt 300 m²-es felületen dolgoztunk a 93/2, 95/2, 95/4, 95/5, 95/6. és a 01/01. szelvények területén. A tatárjárás utáni úgynevezett „fakolostor” feltárását folytattuk. A tavaly feltárt É-i épületszárny alatt egy újabb, korábbi építési periódus maradványait találtuk meg. Ebben a periódusban az épületszárny D-i hosszanti falának a vonala eltérő volt a későbbiekétől, az épületszárny keskenyebb volt. Közvetlenül mellette, vele párhuzamosan szintén újabb maradványai kerültek elő, melyek azt mu-

tatják, hogy a megújítások során az É-i épületszárnyat É-D-i irányban különböző mértékben eltolva építették újjá. Az újonnan feltárt egyik építési periódusban különös falazási technika nyomait figyeltük meg, az alapozási árokba nádfonatok közé rakott agyagfalat állítottak. Egy másik építési periódusban a falak alapozási árkaiba a D-i épületszárnyra jellemző módon különböző éles, hegyes vastárgyakat helyeztek el.

A „VB” 11. szelvényben befejeztük a mezőváros egy kútjának feltárását. A vízszint tájékán körben mintegy 20 cm-es magasságban megmaradt a kút eredeti fabélése.

A feltárással párhuzamosan a tatárjárás előtti kolostor-épületegyüttes újabb részleteinek az alaprajzi rekonstrukcióját végeztük el. A 81/5. és a 90/1. szelvények területén megépítettük a kolostorudvar D-i zárófalát, a „VB” 9, 13, 2. és 10. szelvényekben pedig a külső erődítés K-i falának az eddig feltárt szakaszát. Ezen kívül rekonstruáltuk a kolostorudvar szögletes kőkútját is.

VÁLYI KATALIN

202. Ócsény, Oltovány-dűlő

(Tolna megye) Kk

2001 őszen néhány napos ásatást végeztem az Oltovány-dűlői földvárban, ahol 1998-ban szondázó ásatást, 1990–1992 között pedig tervásatást végeztem. Ezek eredményeként csaknem teljes egészében feltártam a 14–16. századi castellumot. Csupán a DNY-i szélén maradt ki egy kisebb terület, amelyhez 1992-ben nem fértünk hozzá. Ennek a kutatása viszont fontos volt, egyrészt a teljesség kedvéért, másrészt itt volt várható az egykori bejárat előbukkanása, illetve az 1. ház NY-i záródása.

Az 1992 óta eltelt csaknem 10 év alatt a vár területe újra bebozótosodott, ezért a munkát bozótirtással kellett kezdeni. Szerencsére megtaláltuk a feltárandó szakasz szomszédságában levő II. árok, illetve IX. és X. szelvények karóit. Ezek segítségével pontosan ki tudtuk tűzni a XII. szelvényt.

A feltárás legfontosabb eredménye, hogy megtaláltuk az 1. ház NY-i záródását. Ettől NY-ra előbukkant egy külső kemence (fala kb. 5 cm vastagságig maradt meg, 2 cm vastag tapasztása alatt csupán néhány kődarab hevert). Az 1. házhoz csatlakozva NY felé sekély, meneteles oldalú árok mutatkozott, benne 3 db cölöplyukat találtunk. Az árok a domb pereméig haladt.

A domb pereme közelében két sekély gödröt is kibontottunk, ezekből csak néhány edénytöredék került felszínre.

Az idejű ásatás eredményeként a vár teljesen feltártnak tekinthető.

MIKLÓS ZSUZSA

203. Ócsény, Pusztagyörke

(Tolna megye) Á, Kk

A Szekszárd közelében levő Ócsény határában figyelt fel egy, a kukoricában található objektumra Talabos Gá-